

Kürt Sorunu Üniter Yapı İçinde Çözülmalıdır

“**T**ürk ve Kürt etnik yapıya dayanan devlet anlayışının, yeni anayasaya da yansımaları” isteniyor. Böylece anayasal bir dayanakla tıpkı Sovyetler’de ve Yugoslavya’da da görüldüğü gibi, zamanı geldiğinde ayrılmanın yasal dayanağının şimdiden oluşturulması amaçlanıyor.

Federal Almanya Sol Parti Meclis grubundan küçük bir heyetle aralık ayı başında Belgrad ve Kosova’ya bir değerlendirme gezisi yaptık. Amacımız Kosova’nın bağımsızlık istemlerine ilişkin son durumu yerinde değerlendirmek ve parlamento grubumuz bu konuda bilgi vermektir.

Uzun yıllardır ilgiyle izlediğim Yugoslavya modeli ve onun giderek çöküşünün son halkası olan Kosova olayını, Belgrad ve Kosova’da yetkili kişilerden dinleme olanağı buldum.

Sırbistan hükümeti ve parlamentosu yetkilileri, Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek ve Makedonya’nın, Yugoslavya Anayasası’na dayanarak ayrıldıklarını açıkladılar. “**Yugoslavya Federal Devleti**”nin federasyon yapısında bu ayrılma hakkının bulunduğunu, oysa bunun Kosova için söz konusu olmadığını vurguladılar. Kosova’da en çarpıcı açıklamaları **İbrahim Rugova** döneminde Kosova Dışişleri Bakanlığı görevinde bulunan **Edita Tahiri** yaptı.

Kosova’nın, Hırvatistan ve Slovenya gibi eski Yugoslavya’nın federatif bir üyesi olduğunu ve daha farklı bir konumuna karşın yasal olarak bu federatif yapıdan ayrılma hakkı bulunduğunu önemle vurguladı. Tahiri bu görüşünü tarihi ve etik bir dizi argümanla da destekledi.

KAÇINILMAZ PARÇALANMA

Gerçekten de eski Yugoslavya Federatif Devleti’nden ayrılarak veya savarak bağımsızlığına kavuşan beş ülke, Federal Devlet anayasasında var olan haklarına dayanarak ayrı devlet kurmayı başardılar. Belgrad ve Kosova’da edindiğim izlenim, benim için son derece önemliydi.

Çünkü Kürt sorununa çözümde Türkiye için gündeme taşınmak istenen etnik temelli Federal Dev-

Prof. Dr. HAKKI KESKİN

Federal Almanya Parlamentosu Milletvekili

Türkiye’nin hiç kuşkusuz bir Kürt sorunu vardır. Üniter devlet yapısından asla ödün vermeksizin, Kürt halkının kültürel kimliği tanınmalıdır. Resmi devlet ve okul dili Türkçenin yanı sıra Kürtçenin anadil dersi olarak okullarda öğrenilmesinin kanımca hiçbir sakıncası yoktur. Kuşkusuz sınıflarda Kürtçeyi anadil dersi olarak öğrenmek isteyen yeterli sayıda öğrencinin olması ve bu dersleri verecek eğitilmiş elemanların yetiştirilmesi gerekmektedir.

let yapısı, Türkiye’yi nasıl bir felakete taşıyabileceğinin çok çarpıcı bir örneğidir.

Gerçekten de Türkiye’nin seçtiği “**Üniter Devlet**” sistemiyle, eski Sovyetler Birliği ve Yugoslavya Federal Devletinde gördüğümüz “**Federal Devlet**” anlayışlarını, tüm sonuçlarıyla karşılaştırmak gerektiği kanısındayım. Türkiye ile bu ülkeler arasında kuruluş aşamasındaki çok önemli farklılıklara karşın, varılan sonuç tartışma götürmez açıklıkla önümüzdedir. Kuruluşunda etnik öğelere dayanan federatif yapıdaki “**Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği**” ve “**Yugoslavya Federal Devleti**”, yapılarının kaçınılmaz gereği olarak parçalanmak zorunda kalmıştır. Dağılmadaki en belirgin neden, etnik kökene dayalı Federal Devlet anlayışı olmuştur.

ETNİK OLMAYAN FEDERALİZM

Türkiye’nin ve birçok diğer ülkenin seçtikleri Üniter Devlet sistemleri ise konumlarını korumaktadırlar.

Bilindiği gibi “**Almanya Federal Devleti**”nin zaten tarihten gelen geleneğini sürdürerek seçtiği Federal Devlet yapısı, bu sistemin en belirgin örneklerinden biridir. Almanya’nın sözü geçen ülkelerden çok önemli farkı, buradaki federatif yapıda etnik öğelerin olmayışındır. Yani zaten Alman olan Bavyera, ya da Hessen, ya da diğer eyaletler kalkarak ayrılma isteminde bulunmayacaklardır.

Avrupa Birliği’nin başşehirinin bulunduğu Belçika’da ise yine etnik yapı ağırlık kazandıktan, üç bölgeyi devlet dağılımı aşamasına gelmiştir. Flamanlar adım adım Wallonlar’dan ayrılarak kendi etnik ya-

palarına dayanan devleti kurmaya çalışmaktadır.

Bu süreçmeler nedeniyle Avrupa Birliği’nin merkezi sayılan Belçika’da hükümet altı ay süren tartışmalardan sonra şimdilik kurulabilmiştir. Flamanlar Belçika’da “**konfederasyon devlet**” biçimi isteyerek, bir anlamda dolaylı yoldan tamamen bağımsızlaşmayı amaçlamaktadırlar.

Türkiye’de PKK, günümüz koşullarında terör yoluyla ayrı bir Kürt devletinin kurulma şansının olmadığını görmüştür. **Ocalan** başta olmak üzere PKK son dönemde özetle, “**Biz ayrı devlet istemiyoruz, Türk ve Kürt federasyonundan oluşan bir devlet yapılanmasını istiyoruz**” diyorlar. “**Türk ve Kürt etnik yapıya dayanan devlet anlayışının, yeni anayasaya da yansımaları**” istiyorlar. Böylece anayasal bir dayanakla tıpkı Sovyetler’de ve Yugoslavya’da da görüldüğü gibi, zamanı geldiğinde ayrılmanın yasal dayanağının şimdiden oluşturulması isteniyor. PKK yanlısı olmadığı halde, Kürt ve Türk kesimlerden, sonuçlarını bilerek veya bilmeyerek, bu görüşe destek geliyor. Bu öneriyle varılmak istenen hedef çok açıktır. Koşulları oluştuğunda ve zamanı geldiğinde, devletin ana unsurları olarak Türk ve Kürt etnisitesine dayandırılarak ve anayasaya da atıfta bulunularak, federatif yapıdaki devletten ayrılmaya projeleri şimdiden gündeme taşıyor. Amacın bu olduğu çok açık ve nettir.

PKK’NİN ŞANSI YOK

Ne var ki Türkiye’deki durum Sovyetler Birliği ve Yugoslavya’dakiniden çok farklıdır. Vatandaşları arasında hiçbir etnik ayrım gözetmeyen ve uygulamayan Türkiye’deki üniter

devlet yapısı, etnik öğeleri geri plana itmiştir.

Öte yandan Kürt halkı Türkiye’nin her tarafında yerleşerek ve milyonlarca ortak evliliklerle Türk halkı ve diğer etnisiteler kaynaşmış, iç içe geçmiştir. Günümüzde Kürt kökenli vatandaşlarımızın yarısından fazlası batı ve Ege bölgesinde yaşamaktadır.

Bu nedenle Kürt halkını, uzun vadeli hedeflerle de olsa ayırma projeleri, başarısızlığa mahkumdur. 24 yıldır süren PKK terörüne karşın, Türk ve Kürt komşuların, provoke edilen bazı istisnalar dışında, karşı karşıya gelmemesi bundandır. Bu, Türkiye için önünecek bir gerçektir.

ÇÖZÜM ÜNİTER YAPI İÇİNDE

Türkiye’nin hiç kuşkusuz bir Kürt sorunu vardır. Üniter devlet yapısından asla ödün vermeksizin, Kürt halkının kültürel kimliği tanınmalıdır. Resmi devlet ve okul dili Türkçenin yanı sıra Kürtçenin anadil dersi olarak okullarda öğrenilmesinin kanımca hiçbir sakıncası yoktur.

Kuşkusuz sınıflarda Kürtçeyi anadil dersi olarak öğrenmek isteyen yeterli sayıda öğrencinin olması ve bu dersleri verecek eğitilmiş elemanların yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla üniversitelerde Kürt dili ve edebiyatı bölümleri kurulabilir. Ayrıca Kürtçe radyo ve televizyon yayınlarının yapılması, yazılı basının olması da kültürel kimliğin gereğidir.

Öte yandan doğu-batı arasındaki bölgeler arası kalkınmışlık farkının daha kararlı programlarla ivedi olarak azaltılması ve işsizlik sorununa özellikle doğu ve güneydoğuda çözüm bulunması, PKK terörüne karşı en kalıcı önlemlerdir.